

๑. เต ม ย ี ชา ด ก - (พระเตมียไ้)

พระราชอาพระองค์หนึ่ง ทรงพระนามว่า พระเจ้ากาสิกราช ครองเมืองชื่อว่า พาราณสี มีพระมเหสี พระนามว่า จันทรเทวี พระราชาไม่มีพระราชโอรสที่จะครองเมืองต่อจากพระองค์ จึงโปรดให้ พระนางจันทรเทวีทำพิธีขอพระโอรสจากเทพเจ้า พระนางจันทรเทวีจึงทรงอธิษฐานว่า

"ข้าพเจ้าได้รักษาศีล บริสุทธิ์ตลอดมา ขอให้บุญกุศลนี้บันดาลให้ข้าพเจ้ามีโอรสเกิด" ด้วยอานุภาพแห่งศีลบริสุทธิ์ พระนางจันทรเทวีทรงครรภ์ และประสูติพระโอรส สมดังความปรารถนา พระโอรส มีรูปโฉม งดงามยิ่งนัก ทั้งพระราชอาพระมเหสี และประชาชนทั้งหลาย มีความยินดีเป็นที่สุด พระราชาจึงตั้งพระนามโอรสว่า เตมีย แปลว่า เป็นที่ยินดีของคนทั้งหลาย บรรดาพราหมณ์ผู้รู้วิชาทำนายลักษณะบุคคล ได้กราบทูล พระราชาว่า พระโอรสองค์นี้มีลักษณะประเสริฐ เมื่อเติบโตขึ้น จะได้เป็นพระราชอาธิราชของมหาทวีปทั้งสี่ พระราชาทรงยินดี เป็นอย่างยิ่ง และทรงเลือกแม่นมที่มีลักษณะดีเลิศตามตำรา จำนวน 64 คน เป็นผู้ปรนนิบัติเลี้ยงดูพระเตมียกุมาร วันหนึ่ง พระราชาทรงอุ้มพระเตมียไ้บนตัก ขณะที่กำลัง พิศาภาษาโทษผู้ร้าย 4 คน พระราชาตรัสสั่งให้เอาหาวาย ที่มีหนามแหลมคมมาเชี่ยนผู้ร้ายคนหนึ่ง แล้วส่งไปขังคุก ให้เอาจมวกแทงศีรษะผู้ร้ายคนที่สาม และให้ใช้หลาว เสียบผู้ร้ายคนสุดท้าย

พระเตมียซึ่งอยู่บนตักพระบิดาได้ยินคำพิพากษาดังนั้น ก็มีความตกใจหวาดกลัว ทรงคิดว่า

"ถ้าเราโต ขึ้นได้เป็นพระราชอา เราก็คงต้องตัดสินโทษผู้ร้ายบ้างและคงต้องทำบาปเช่นเดียวกันนี้ เมื่อเราตายไป ก็จะต้องตกนรกอย่างแน่นอน"

เนื่องจากพระเตมียเป็นผู้มีบุญ จึงรำลึกชาติได้และทรงทราบว่า ในชาติก่อนได้เคยเป็นพระราชอาครองเมือง และได้ตัดสินโทษ ผู้ร้ายอย่างเดียวกันนี้ เมื่อพระองค์สิ้นพระชนม์จึงต้องตกนรก อยู่ถึง 7,000 ปี ได้รับความทุกข์ทรมานเป็นอันมาก พระเตมียทรงมีความหวาดกลัวอย่างยิ่ง ทรงรำพึงว่า

"ทำอย่างไร หนอ เราจึงจะไม่ต้องทำบาป และไม่ต้องตกนรกอีก"

ขณะนั้นเทพธิดาที่รักษาเศวตฉัตรได้ยินคำรำพึงของพระเตมีย จึงปรากฏกายให้พระองค์เห็นและแนะนำพระเตมียว่า

"หากพระองค์ทรงหวั่นที่จะกระทำบาป ทรงหวั่นเกรงว่าจะตกนรก ก็จงทำเป็น หูหนวก เป็นใบ้ และเป็นง่อยเปลี้ย อยาให้ชนทั้งหลาย รู้ว่าพระองค์เป็นคนฉลาด เป็นคนมีบุญ พระองค์ จะต้องมีความอดทน ไม่ว่าจะได้รับความเดือดร้อนอย่างใดก็ต้องแข็งพระทัย ต้องทรงต่อสู้ กับพระทัย ตนเองให้จงได้ อย่ายอมให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาชักจูงใจ พระองค์ไปจากหนทางที่พระองค์ตั้งพระทัยไว้"

พระเตมียกุมารได้ยินเทพธิดาวาดังนั้น ก็ตีพระทัยเป็นอย่างยิ่ง จึงทรงตั้งจิตอธิษฐานว่า

"ต่อไปนี้ เราจะทำตนเป็นคนใบ้ หูหนวก และง่อยเปลี้ย ไม่ว่าจะมึเรื่องอันใดเกิดขึ้นเราก็จะไม่ละความตั้งใจเป็นอันขาด"

นับแต่นั้นมา พระเตมียก็ทำพระองค์เป็นคนหูหนวก เป็นใบ้ และเป็นง่อย ไม่ร้อง ไม่พูด ไม่หัวเราะ และไม่เคลื่อนไหว ร่างกายเลย พระราชาและพระมเหสีทรงมีความวิตกกังวล ในอาการของพระโอรส ตรัสสั่งให้พี่เลี้ยงและแม่นมทดลอง ด้วยอุบายต่างๆ เช่น ให้ออดนม พระเตมียก็ทรงอดทน ไม่ร้องไห้ ไม่แสดงความหิวโหย ครั้นพระราชอาให้พี่เลี้ยง เอาขนมล่อ พระเตมียก็ไม่สนพระทัย นั่งเฉยตลอดเวลา พระราชาทรงมีความหวังว่า พระโอรสคงไม่ได้หูหนวก เป็นใบ้ และง่อยเปลี้ยจริง จึงโปรดให้ทดลอง ด้วยวิธีต่างๆ เป็นลำดับ เมื่ออายุ 2 ขวบ เอาผลไม้มาล่อ พระกุมารก็ไม่สนพระทัย อายุ 4 ขวบ เอาของเสวยรสอร่อยมาล่อ พระกุมารก็ไม่สนพระทัย อายุ 5 ขวบ พระราชาให้เอาไฟมาชூ พระเตมียก็ไม่แสดงความ ตกใจกลัว อายุ 6 ขวบ เอาข่างมาชூ อายุ 7 ขวบ เอางูมาชூ พระเตมียก็ไม่หวาดกลัว ไม่ถอยหนีเหมือนเด็กอื่นๆ พระราชาทรงทดลองด้วยวิธีการต่างๆ เรื่อยมา จนพระเตมีย อายุได้ 16 พรรษา ก็ไม่ได้ผล พระเตมียยังทรงทำเป็นหูหนวก ทำเป็นใบ้ และไม่เคลื่อนไหวเลย ตลอดเวลา 16 ปี

ในที่สุด พระราชาก็ให้หาบรรดาพราหมณ์และที่ปรึกษาทั้งหลายมาและตรัสถามว่า

"พวกเจ้าเคยทำนายว่า ลูกเราจะเป็น ผู้มีบุญ เป็นพระราชายุ่งใหญ่ เมื่อลูกเรามีอาการเหมือนคน หุนหวก เป็นใบ้ และเป็น ง่อยเช่นนี้ เราจะทำอย่างไรดี" พราหมณ์และที่ปรึกษาพากันกราบทูลว่า

"เมื่อตอนที่ประสูตินั้นพระโอรส มีลักษณะเป็นผู้มีบุญ แต่บัดนี้ เมื่อได้กลับกลายเป็นคนหุนหวก เป็นใบ้ เป็นง่อย ก็กลายเป็นกาลกิณีจะ ทำให้บ้านเมืองและประชาชนเดือดร้อน ขอให้พระองค์สั่งให้นำพระโอรสไปฝังที่ป่าช้าเกิดพะยะค่ะ จะได้สิ้นอันตราย"

พระราชาก็ได้ยินดังนั้นก็ทรงเศร้าพระทัยด้วยความรักพระโอรส แต่ก็ไม้อาจแก้ไขอย่างไรได้ เพราะเป็น ห่วงบ้านเมืองและ ประชาชน จึงต้องทรงทำตามคำกราบทูลของพราหมณ์และ ที่ปรึกษาทั้งหลาย พระนางจันทเทวีทรงทราบข่าว พระราชาก็ให้นำพระโอรสไปฝังที่ป่าช้า ก็ทรงร้องไห้คร่ำครวญว่า

"พ่อเดมิย์ลูกรัก ของแม่ แม่รู้ว่าลูกไม่ใช่คนง่อยเปลี้ย ไม่ใช่คนหุนหวก ไม่ใช่คนใบ้ ลูกอย่าทำอย่างนี้เลย แม่เศร้าโศกมา ตลอดเวลา 16 ปีแล้ว ถ้าลูกถูกนำไปฝังแม่คงเศร้าโศกจนถึงตายได้นะลูกรัก"

พระเดมิย์ได้ยินดังนั้นก็ทรงสงสารพระมารดาเป็นอันมาก ทรงสำนึกในพระคุณของพระมารดา แต่ในขณะที่เดียวกันก็ทรงรำลึกว่า พระองค์ตั้งพระทัยไว้ว่า จะไม่ทำการใดที่จะทำให้ต้องไปสุนรภอีก จะไม่ทรงยอมละความตั้งใจที่จะทำเป็นใบ้ หุนหวก และเป็นง่อย จะไม่ยอมให้สิ่งใดมาชักจูงใจพระองค์ ไปจากหนทางที่ทรงวางไว้แล้วนั้นเป็นอันขาด

พระราชาก็ตรัสสั่งให้นายสารถึงชื่อ สุนันทะ นำพระเดมิย์ขึ้นรถเทียมม้า พาไปที่ป่าช้าผีดิบ ให้ชุดหลุมแล้วเอาพระเดมิย์โยนลงไปหลุมเอาดินกลบเสียให้ตาย นายสุนันทะจึงทรงอุ้มพระเดมิย์ขึ้นรถเทียมม้าพาไปที่ป่าช้าผีดิบเมื่อไปถึงป่าช้านายสุนันทะก็เตรียม ชุดหลุมจะฝังพระเดมิย์ พระเดมิย์กุมารประทับอยู่บนราชรถ ทรงรำพึงว่า

"บัดนี้เราพ้นจากความทุกข์ จะต้องเป็นพระราช่า พันความทุกข์ว่า จะต้องทำบาป เราได้อดทนมาตลอดเวลา 16 ปี ไม่เคยเคลื่อนไหวร่างกายเลย เราจะลองดูว่า เรายังคงเคลื่อนไหวได้หรือไม่ มีกำลังร่างกายสมบูรณ์หรือไม่"

รำพึงแล้ว พระเดมิย์ก็เสด็จลงจากราชรถ ทรงเคลื่อนไหว ร่างกาย ทดลองเดินไปมา ก็ทราบว่ ยังคงมีกำลังร่างกาย สมบูรณ์เหมือนคนปกติ จึงทดลองยกราชรถ ก็ปรากฏว่าทรงมีกำลังยกราชรถขึ้นกวัดแกว่ง ได้อย่างง่ายดาย จึงทรงเดินไปหา นายสุนันทะที่กำลังก้มหน้าก้มตาชุดหลุมอยู่ พระเดมิย์ตรัสถาม นายสุนันทะว่า

"ท่านเร่งรีบชุดหลุมไปทำไม"

นายสุนันทะตอบ คำถามโดยไม่ได้เงยหน้าขึ้นดูว่า

"เราชุดหลุมจะฝังพระโอรส ของพระราช่า เพราะพระโอรสเป็นง่อย เป็นใบ้ และหุนหวก พระราช่าตรัสสั่งให้ฝัง เสีย จะได้ไม่เป็นอันตรายแก่บ้านเมือง"

พระเดมิย์จึงตรัสว่า

"เราไม่ได้เป็นใบ้ ไม่ได้หุนหวก และไม่ง่อยเปลี้ย จงเงยขึ้นดูเราเถิด ถ้าท่านฝังเราเสีย ท่านก็จะประพฤตสิ่งที่ไม่เป็นธรรม"

นายสารถึงเงยขึ้นดู เห็นพระเดมิย์ก็จำไม่ได้ จึงถามว่า

"ท่านเป็นใคร ท่านมีรูปร่าง งามราวกับเทวดา ท่านเป็นเทวดาหรือ หรือว่าเป็นมนุษย์ ท่านเป็นลูกใคร ทำอย่างไร เราจึงจะรู้จักท่าน"

พระเดมิย์ตอบว่า

"เราคือเดมิย์กุมาร โอรสพระราช่า ผู้เป็นนายของท่าน ถ้าท่านฝังเราเสียท่านก็จะได้ชื่อว่า ทำสิ่งที่ไม่เป็นธรรม พระราช่าเปรียบเหมือนต้นไม้ ตัวเราเปรียบเหมือนกิ่งไม้ ท่านได้อาศัยร่มเงาไม้ ถ้าท่านฝังเราเสีย ท่านก็ได้ชื่อว่า ทำสิ่งที่ไม่เป็นธรรม นายสารถึงยังไม่เชื่อว่าเป็นพระกุมารที่ตนพามา พระเดมิย์ทรง ประสงค์จะให้ นาย

สารถึเชื่อ จึงตรัสอธิบาย ให้เห็นว่าหาก นายสารถึจะฟังพระองค์ก็ได้ชื่อว่าทำร้ายมิตร ทรงอธิบายว่า "ผู้ไม่ทำร้ายมิตร จะไปที่ใด ก็มีคนคบหามาก จะไม่อดอยาก ไปที่ใดก็มีผู้สรรเสริญบูชา โจรจะไม่ข่มเหง พระราชาไม่ดูหมิ่น จะเอาชนะศัตรูทั้งปวงได้ ผู้ไม่ทำร้ายมิตร เมื่อมาถึงบ้านเรือนของตน หมู่ญาติและประชาชน จะพากันชื่นชมยกย่อง ผู้ไม่ทำร้ายมิตร ย่อมได้รับการสักการะ เพราะเมื่อสักการะท่านแล้ว ย่อมได้รับการสักการะตอบ เมื่อเคารพบูชาท่านแล้ว ย่อมได้รับการเคารพตอบ ผู้ไม่ทำร้ายมิตร ย่อมรุ่งเรืองเหมือนกองไฟรุ่งโรจน์ ดังเทวดา เป็นผู้มิ่งขวัญสิริมงคลประจำตนอยู่เสมอ ผู้ไม่ทำร้ายมิตร จะทำการใดก็สำเร็จผล โคจะมีลูกมาก หวานพีชลงในนา ก็จะออกงาม แม้จะพลัดตกเหว ตกจากภูเขา ตกจากต้นไม้ ก็จะไม่เป็นอันตราย ผู้ไม่ทำร้ายมิตร ศัตรูไม่อาจข่มเหงได้ เพราะเป็นผู้มีมิตรมาก เปรียบเหมือนต้นไทรใหญ่ที่มีราก ติดต่อพัวพัน ลมแรงก็ไม่อาจทำร้ายได้ "

นายสารถึได้ยินพระเดมียตรัส ยิ่งเกิดความสงสัย จึงเดินมาดูที่ราชรถ ก็ไม่เห็นพระกุมารที่ตนพามา ครั้นเดิน กลับมาพินิจพิจารณาพระเดมียอีกครั้งก็จำได้ จึงทูลว่า "ข้าพเจ้าจะพาพระองค์กลับวัง ขอเชิญเสด็จกลับไป ครองพระนครเถิด"

พระเดมียตรัสตอบว่า

"เราไม่กลับไปวัง อีกแล้ว เราได้ตัดขาดจากความ ยินดีในสมบัติทั้งหลาย เราได้ตั้งความอดทนมาเป็นเวลาถึง 16 ปี อันราชสมบัติ ทั้ง พระนครและความสุข ความรื่นเริงต่างๆ เป็นของนาเฟลิตเฟลิน แต่เราไม่ปรารถนาจะหลงอยู่ในความเฟลิตเฟลินนั้น ไม่ปรารถนาจะกระทำบาปอีก เราจะไม่ก่อเวรให้เกิดขึ้นอีกแล้ว บัดนี้เราพ้นจากภะนั้นแล้ว เพราะพระบิดาพระมารดา ปลอญเราให้พ้นจากราชสมบัติมาแล้ว เราพ้นจากความหลงใหล ในกิเลสทั้งหลาย เราจะขอบวชอยู่ในป่านี้แต่ลำพัง เราต่อสู้ได้ชัยชนะในจิตใจของเราแล้ว"

เมื่อตรัสดังนั้น พระเดมียกุมารมีความชื่นชมยินดีอย่างยิ่ง รำพึงกับพระองค์เองว่า "ผู้ที่ไม่เร็วร้อนได้ ผู้ที่มีความอดทน ย่อมได้รับผลสำเร็จด้วยดี"

นายสุนันทะสารถึได้ฟังก็เกิดความยินดี ทูลพระเดมียว่า จะขอบวชอยู่กับพระเดมียในป่า แต่พระองค์ เห็นว่า หากนายสารถึไม่กลับไปเมือง จะเกิดความสงสัยว่าพระองค์ หายไปไหน ทั้งนายสารถึ ราชรถ เครื่องประดับทั้งปวงก็สูญหายไป ควรที่นายสารถึจะนำสิ่งของทั้งหลายกลับไปพระราชวัง ทูลเรื่องราวให้พระราชาทรงทราบเสียก่อน แล้วจึงค่อยกลับมา บวชเมื่อหมดภาระ นายสุนันทะจึงกลับไปกราบทูลพระราชาวา พระเดมียกุมาร มิได้วิกลจริต แต่ทรงมีรูปโฉมงดงามและ ตรัสได้ไพเราะ เหตุที่แสร้งทำเป็นคนพิการก็เพราะไม่ปรารถนาจะครองราชสมบัติ ไม่ปรารถนาจะก่อ เวรทำบาปอีกต่อไป

เมื่อพระราชากับพระมเหสีได้ทรงทราบ ก็ทรงปลื้มปิติยินดี โปรดให้จัดกระบวนไปรับพระเดมียกลับจากป่า ขณะนั้น พระเดมียทรงผนวชแล้ว ประทับอยู่ในบรรณศาลาซึ่งเทวดา เนรมิตไว้ให้ เมื่อพระบิดา พระมารดาเสด็จไปถึง พระเดมียจึงเสด็จมาต้อนรับ ทักทายปราศรัยกันด้วยความยินดี พระราชาเห็นพระโอรสผนวชเป็นฤๅษี เสวยใบไม้ผลวก เป็นอาหาร และประทับอยู่ลำพังในป่า จึงตรัสถามว่าเหตุใด จึงยังมีผิวพรรณผ่องใส ร่างกายแข็งแรง พระเดมียตรัส ตอบพระบิดาว่า "อาตมามีร่างกายแข็งแรง ผิวพรรณผ่องใส เพราะไม่ต้องเศร้าโศกถึงอดีต ไม่ต้องรอคอยอนาคต อาตมาใช้ชีวิตให้เป็นไปตามที่สมควรในปัจจุบัน คนพาลนั้นย่อมชুবชืด เพราะมีวโรกาสถึงอดีต เพราะมีวโรกาสในอนาคต"

พระราชาดตรัสตอบว่า

"ลูกยังหนุ่มยังแน่นแข็งแรง จะมามีอายุทำอะไรในป่า กลับไปบ้านเมืองเถิดกลับไป ครองราชสมบัติ มีโอรสธิดา เมื่อชราแล้วจึงค่อยมาบวช"

พระเดมียตรัสตอบว่า "การบวชของคนหนุ่มย่อมเป็นที่สรรเสริญ ใครเล่าจะสนใจได้ว่าเป็นหนุ่ม ยังอยู่ไกลจากความตาย อายุคนนั้นสั้นนัก เหมือนอายุของปลาในเวลาที่น้ำน้อย"

พระราชดำตรัสขอให้พระเดมิย์กลับไปครองราชสมบัติ ทรงกล่าวชักชวนให้นึกถึงความสุขสบายต่างๆ พระเดมิย์จึงตรัสตอบว่า "วันคืนมีแต่จะล่วงเลยไป ผู้คนมีแต่จะแก่ เจ็บและตาย จะเอาสมบัติไปทำอะไร ทรัพย์สมบัติและ ความสุขทั้งหลาย เอาชนะความตายไม่ได้ อาตมาพ้นจาก ความผูกพันทั้งหลายแล้ว "ไม่ต้องการทรัพย์สมบัติอีกแล้ว"

เมื่อพระราชชาติได้ขึ้นดั่งนั้น จึงเห็นประโยชน์อันใหญ่ยิ่ง ในการออกบวช ทรงประสงค์ที่จะละทิ้งราชสมบัติออกบวช พระมเหสี และเสนาข้าราชการบริพารทั้งปวง รวมทั้งบรรดา ประชาชนทั้งหลายในเมืองพาราณสี ก็พร้อมใจกันออกบวช บำเพ็ญเพียรโดยทั่วหน้ากัน เมื่อตายไปก็ได้ไปเกิดในสวรรค์ พ้นจากความผูกพัน ในโลกมนุษย์ ทั้งนี้เป็นด้วยพระเดมิย์กุมาร ทรงมีความอดทนมีความตั้งใจ อันมั่นคงแน่วแน่ ในการที่ไม่ก่อเวร ทำบาป ทรงมุ่งมั่นอดทน จนประสบผลสำเร็จดั่งที่หวัง เหมือนดั่งที่ทรงรำพึงว่า

" ผู้ที่ไม่ใจเร็วด่วนได้ ผู้ที่มีความอดทน ย่อมได้รับผลสำเร็จด้วยดี "

คติธรรม : บำเพ็ญเนกขัมมบารมี

"เมื่อมีประสงค์ในสิ่งใดก็สมควรมุ่งมั่นตั้งใจกระทำตามความมุ่งหมายนั้นอย่างหนักแน่น อดทนอย่างเพียรพยายามเป็นที่สุด และความพากเพียรอันเด็ดเดี่ยว แน่วแน่นั้น ย่อมนำบุคคลนั้นไปสู่ความสำเร็จอันยิ่งใหญ่อย่างแท้จริง"